

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Директори МД «Пажӯҳишгоҳи
меҳнат, муҳочират ва шуғли аҳоли»

М.Ш. Маҳмадбекзода

«26» 04 2025

ТАҚРИЗИ МУАССИСАИ ПЕШБАР

ба кори диссертатсионии Юсуфзода Исмоил Умарали дар мавзун «Такмили механизми истифодабарии захираҳои меҳнатӣ дар соҳаи кишоварзӣ (дар мисоли вилояти Суғд)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D051900-Ташкил ва ба меъёргии меҳнат (6D051901- Иқтисодиёти меҳнат)

1.Мубрамият ва зарурати таҳқиқот. Дар шароити муосири рушди иҷтимоӣ-иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон истифодабарии самараноки захираҳои меҳнатӣ самти муҳими таъмини рушди устувори Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Омӯзиш, таҳлили ҳозираи иқтисодиёти бозоргонӣ дар чорабиниҳо ва тадбирҳои муайяншуда барои расидан ба мутаносибии системаи иқтисодӣ ва тараққиёти он мавриди баҳсҳои илмӣ-амалӣ гаштааст, вале аз нуқтаи назари муносибатҳои бозоргонӣ ба фаъолияти ниҳии истифодабарии меҳнат камтар ба назар мерасанд. Назар ба он ки бозорҳои молӣ ва пулӣ бевосита аз фаъолияти бозори меҳнат вобастагии қавӣ доранд, зарур аст, ки муносибати мо ба ин бозорҳо тағйир ёбад. Афзалиятнокии бозори меҳнат бояд дар маркази диққат қарор гирад, зеро он асос ва бунёди тамоми бозорҳои дигар, аз ҷумла бозори молӣ ва пулиро ташкил медиҳад. Бе мавҷудияти қувваи кории самаранок ва боэътимод рушди иқтисодии устувор ва рақобатпазирӣ дар бозорҳои ҷаҳонӣ ғайриимкон хоҳад буд. Истифодабарии самараноки захираҳои меҳнатӣ дар соҳаи кишоварзӣ метавонад ба рушди мутавозини тамоми иқтисодиёт саҳм гузорад. Дар шароити муосири соҳаи кишоварзии Тоҷикистон, ки соҳае муҳим ва меҳнатталаб аст, ин масъала аз аҳаммияти хос бархурдор мебошад. Бе баланд бардоштани самаранокии равандҳои меҳнатӣ ва ворид намудани усулҳои нав ва пешрафтаи технологӣ дар истехсолот, расидан ба нуқтаҳои пешбинӣ шуда ва дурнамои соҳаи кишоварзӣ имконнопазиранд. Ҳамин тавр, таҳқиқи робитаҳои миёни бозори меҳнат ва бозорҳои молӣ ва пулӣ барои муайян кардани роҳҳои беҳтарини истифодаи захираҳои меҳнатӣ дар соҳаи кишоварзӣ на танҳо аз назари

иқтисодӣ муҳим аст, балки аз нуқтаи назари сиёсати давлат ҳам аҳаммият дорад. Дар ҳолати мазкур бартарияти бозори меҳнат, такмили механизми истифодаи захираҳои он ҳамчун самти асосӣ барои таъмини устувори иқтисодиёт ва афзоиши сатҳи иқтисодӣ-ичтимоии аҳолии деҳот бояд ба назар гирифта шавад. Дар соҳаи кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон бозори муосири меҳнат як қатор омилҳоро дар бар мегирад, ки ба паст шудани сатҳи бекорӣ монеа мешаванд. Яке аз омилҳои асосӣ маҳдудияти иқтидори соҳаҳои иқтисодии ҷумҳурӣ барои таъмин намудани шуғли пурраи қувваи кории мавҷуда мебошад, ки ин ба зиёдании захираҳои меҳнатӣ сабаб мегардад.

Дар бозори меҳнати соҳаи кишоварзӣ нигоҳ доштани таносуби байни пешниҳод (чойҳои корӣ) ва талабот дида мешавад. Ҳолати мазкур дар мисоли ҳозираи зиёдшавии шахсони бекор муайян мегардад ва он ба таври пинҳонӣ дида мешавад. Мушкилоти мазкур ҳам ҷиҳати миқдорӣ ва ҳам нуқтаи назари сифатиро дороянд, чунки дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон камбудӣ дар самти тайёрии касбӣ ва тахассусии захираҳои меҳнатӣ дида мешавад.

Дар асоси суханҳои дар боло овардашуда, қайд намудан зарур аст, ки диссертатсияи Юсуфзода Исмоил Умарали дар мавзӯи “Такмили механизми истифодабарии захираҳои меҳнатӣ дар соҳаи кишоварзӣ (дар мисоли вилояти Суғд)” саривақтӣ ва рузмарра мебошад.

2.Дарачаи асоснок ва саҳеҳ будани натоиҷи илмӣ, хулоса ва тавсияҳое, ки дар диссертатсия оварда шудаанд бо омузиши амиқ ва асоснок намудани муқаррароти назариявӣю методӣ, ки барои таҳқиқ аҳаммияти калон доранд, истифодаи усулҳои мухталифи илмию таҳқиқотӣ, ки ба вазифаҳои гузошташуда мувофиқанд ва таҳлили миқдори зиёди иттилооти дорои характери илмию амалӣ собит мешавад. Пойгоҳи иттилоотии таҳқиқот хеле васеъ буда, монографияҳо, мақолаҳои илмӣ, маводи расмӣ Агентии омили Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, санадҳои қонунгузорӣ ва меъёрӣ, маълумот аз Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар вазорату кумитаҳои дахлдорро фаро мегирад.

Дар қори диссертатсионии мазкур шумораи зиёди мақолаву монографияҳои олимони ватанӣ ва хориҷӣ оид ба истифодабарии самараноки захираҳои меҳнатӣ таҳлил карда шудаанд. Дар асоси ҳамин маводҳо муаллиф нуқтаи назари худро дар шакли хулосаҳои илмӣ пешниҳод намудааст.

Асоси қори диссертатсионии тақризшаванда, фарзия, навоарӣ ва

нуқоти ба ҳимоя пешниҳодшаванда дар асоси бунёдии назарияи иқтисодӣ, назария ва методологияи иқтисодиёти меҳнат асос ёфтаанд. Маҷмуи васеи усулҳои истифодашуда ба муаллифи таҳқиқот имкон додаанд, ки сатҳи баланди эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои амалии таҳқиқоти илмӣ ӯ тахмин карда шавад.

3. Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ

Диссертатсияи Юсуфзода Исмоил Умарали дар мавзуи “Такмили механизми истифодабарии захираҳои меҳнатӣ дар соҳаи кишоварзӣ (дар мисоли Вилояти Суғд)” бо бандҳои зерини Шиносномаи ихтисосҳои Комиссияи олӣ аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқ гардонида шудааст. Объект, мавзӯ ва наwgониҳои диссертатсия ба бандҳои зерини Шиносномаи ихтисосҳои КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи ихтисоси 6D051900 – Ташқил ва бамеъёргии меҳнат (6D051901 – Иқтисодиёти меҳнат): 2. Захираҳои меҳнатӣ ҳамчун омили муҳими рушди иқтисодӣ ва самаранокии иқтисодию иҷтимоии он; 4. Тавсифи миқдорӣ ва сифатии захираҳои меҳнатӣ. Сармояи инсон; 6. Бозори меҳнат: сохтор ва бахшҳои он; шӯғли аҳоли, бекорӣ (намуд ва шаклҳои асосӣ, оқибатҳои иҷтимоию иқтисодӣ); 13. Танзими муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ; таъсири муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ ба рушди иқтисодиёт ва соҳаҳои он мувофиқат менамоянд.

4. Эътимоднокии наwgониҳои илмӣ диссертатсия ва натиҷаи ба даст омада. Навгонии илмӣ таҳқиқоти Юсуфзода Исмоил Умарали асоснок намудани муқаррароти назариявии такмили низоми идоракунии захираҳои меҳнатиро дар соҳаи кишоварзӣ ифода менамояд. Дар диссертатсия як қатор муқаррароти нави дорои аҳамияти илмӣ амалӣ пешниҳод шудааст, ки ба андешаи мо муҳимтаринашон инҳо мебошанд:

1. Моҳият, зарурият ва аҳамияти захираҳои меҳнатӣ таҳлил шуда, истифодабарии онҳо дар асоси омӯзиши амиқи асарҳои олимони бурунмарзӣ ва ватанӣ баррасӣ гардидааст. Таснифи сифатии захираҳои меҳнатӣ, усулҳои идоракунӣ ва низоми самаранокии истифодаи онҳо ба таври муфассал таҳия шудааст. Принципиҳо, самтҳо, хусусиятҳои асосии ташқили оқилонаи коллективҳои меҳнатӣ, нақши онҳо дар ҳаёти ҷомеа ва фарди алоҳида равшан карда шудааст. Ин таҳлил нишон дод, ки захираҳои меҳнатӣ ҳамчун як унсури калидии қувваҳои истеҳсолкунанда мавқеи хос доранд. Мафҳуми самаранокии бозори кишоварзии меҳнат бо диди муаллиф аниқ ва пурра пешниҳод шудааст, ки ин дар шароити имрӯзаи иқтисодӣ зарурати хосро мегирад.

2. Омӯзиш ва таҳлили асосҳои илмӣ-методӣ, амалӣ, тарзи ҳисоб намудани нишондиҳандаҳои самаранокии истифодаи захираҳои меҳнатӣ ба таври дақиқ муайян шудаанд. Хусусиятҳои хоси бозори меҳнат дар соҳаи кишоварзии Тоҷикистон, аз он ҷумла вилояти Суғд, дигар мамлакатҳои хориҷа бо назардошти рушди самти макроиктисодии дохилӣ ва байналмилалӣ муносибатҳои иқтисодӣ – иҷтимоӣ акси худро ёфтаанд. Дар натиҷа, тамоюлҳои асосии баланд бардоштани самаранокии истифодаи захираҳои меҳнатӣ дар соҳаи кишоварзии вилояти Суғд мушаххас карда шуданд. Омӯзишҳо нишон доданд, ки равандҳои дохилӣ ва байналмилалӣ дар ташаккули равиши дурусти истифодаи захираҳои меҳнатӣ нақши калидӣ мебозанд.

3. Таҳлили вазъи кунунии истифодаи захираҳои меҳнатӣ дар соҳаи кишоварзӣ бо дарназардошти омилҳои табиӣ, демографӣ, иҷтимоӣ ва миллӣ сурат гирифта, онҳо исбот намудаанд, ки ин омилҳо ҳамчун қувваи пешбарандаи рушди истеҳсолот ва муносибатҳои илмӣ-техникӣ, иқтисодӣ ва дигар самтҳои соҳа баромад меkunанд. Тафовутҳои гуногун дар шароити меҳнат ва корхонаҳои кишоварзӣ баррасӣ шуда, самтҳои баланд бардоштани ҳосилнокӣ ва самаранокии истифодаи захираҳои меҳнатӣ дар ҳоҷагӣҳо ошкор гардиданд. Таҳқиқотҳо нишон доданд, ки идоракунии дурусти захираҳои меҳнатӣ метавонад ба рушди истеҳсолот ва ҳосилнокии меҳнат таъсири мусбат расонад.

4. Ҳавасмандӣ ҳамчун омил ва механизми муҳимми таъмини рушди истифодаи самаранокии захираҳои меҳнатӣ муайян гаштааст. Дар заминаи мазкур омилҳои ба он таъсиркунанда ва тарзҳои муайян намудани музди меҳнат дар асоси қонуни музди меҳнат аз миқдор ва сифати меҳнати сарфшуда таҳлил ва натиҷабардорӣ шуданд. Бо дарназардошти талаботи техникӣ, технологӣ ва иқтисодӣ муайян намудани музди меҳнати кормандон ва роҳбарон аз даромади умумӣ ҳамчун тарзи беҳтарин, ки ба баланд бардоштани ҳосилнокии меҳнат ва самаранокии ҳоҷагӣҳо хизмат менамояд, пешниҳод гардидааст. Ин тадбирҳо имконият медиҳанд, ки ҳавасмандии кормандон ба таври ҷиддӣ афзоиш ёфта, ҷаъолияти меҳнати онҳо самараноктар гардад.

5. Тарз ва самтҳои асосии такмили механизми ташкилӣ-иқтисодии истифодаи оқилонаи захираҳои меҳнатӣ, ки ба соҳаи кишоварзӣ бахшида шудаанд, мавриди таҳлил ва натиҷагирӣ қарор гирифтанд. Таваҷҷуҳ ба тарз ва самтҳои истеҳсолот, ҷойгиршавии онҳо ва ҳамгироии самаранокии захираҳои меҳнатӣ дар кластерҳои агросаноатӣ, хусусан дар соҳаи пахтапарварии вилояти Суғд ба миён гузошта шуд.

Таҳқиқоти мазкур нишон дод, ки ташкили дурусти кластерҳо ва ҳамкорӣ миёни сохторҳои истеҳсолӣ, саноатӣ, инфрасохторҳои муайяни иқтисодӣ-иҷтимоӣ ба монанди ташкилотҳои хизматрасонӣ, ки метавонанд ба истифодаи оқилонаи захираҳои меҳнатӣ ва баланд бардоштани самаранокии ниҳонӣ ҳар як ҷузъи кластер таъсири бевоситаи мусбӣ мерасонанд, таҳия ва пешниҳод шудаанд.

6. Тадбирҳои асосии танзими давлатии истифодаи захираҳои меҳнатӣ ва ташкили оқилонаи онҳо дар корхонаҳо ва хоҷагиҳои ҷамъиятӣ низ таҳия гардидааст. Пешниҳодҳо дар бораи татбиқи равандҳои нигоҳдорӣ ва коркарди маҳсулоти кишоварзӣ, ки ба таъмини субботи сиёсӣ, иҷтимоӣ ва иқтисодии ҷомеа, рақобатпазирӣ ва ҷалби сармоягузорӣ мусоидат мекунанд баррасӣ шуданд. Тарҳрезӣ гаштани моделҳои танзими давлат бо ҳамкории бахши хусусӣ барои муайян намудани тақсими одилонаи натиҷаи ниҳонӣ фаъолияти ташкилот, корхонаҳо, баланд бардоштани сатҳи некӯахлоқии аҳоли ва таъмини амнияти иқтисодӣ муҳим доништа шуда, ба таври модел пешниҳод шудааст. Механизмҳои татбиқи ин тадбирҳо бо истифода аз усулҳои мувофиқи демократӣ ва қонунӣ пешниҳод шудаанд, ки онҳо ба беҳбуди некӯахлоқии умумӣ ва субботи иҷтимоӣ мусоидат хоҳанд кард.

5. Аҳамияти назариявӣ ва амалии диссертатсия. Аҳамияти назариявии қори диссертатсионии Юсуфзода Исмоил Умарали муқаррароти илмӣ ва тавсияҳои асоснокшуда доир ба тақмили механизми истифодабарии захираҳои меҳнатӣ дар соҳаи кишоварзиро муайян намудааст. Муқаррароти алоҳидаи натоиҷи таҳқиқот асосҳои назариявии иқтисодиёти меҳнатро бо таваҷҷуҳ ба коркарди моделҳои муносири истифодабарии самаранокии захираҳои меҳнатӣ дар соҳаи кишоварзӣ пурратар менамояд.

Натиҷаҳои таҳқиқоти илмиро ҳангоми коркард ва татбиқи стратегияи миллии рушди сармояи инсонӣ, танзими рушди мутавозини низоми таҳсилоти олӣ ва бозори меҳнат, субъектҳои соҳаи кишоварзӣ, инфрасохтори соҳаи кишоварзӣ дар фаъолияти амалии худ истифода менамояд. Аз ҷониби муаллиф механизмҳои иқтисодӣ, ташкилӣ, муқаррарот ва пешниҳодҳои методие таҳия шудаанд, ки барои ташаккул ва рушди сармояи инсонӣ, баланд бардоштани сатҳи зиндагонии аҳоли дар кишвар, ки метавонанд дар таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, ҳуҷҷатҳои дохилифирмавӣ, кодексҳо, супоришҳо ва ақидаҳои ширкатҳо истифода мешаванд, аҳамияти бузурги амалиро дороянд.

6. Мундариҷа ва сохтори диссертатсияи Юсуфзода Исмоил Умарали дар мавзуи «Такмили механизми истифодабарии захираҳои меҳнатӣ дар соҳаи кишоварзӣ (дар мисоли вилояти Суғд)» ба мавзӯ, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқоти анҷомшуда мувофиқат менамояд

Диссертатсия аз муқаддима, се боби матни асосӣ, хулоса, рӯйхати адабиёт иборат аст. Муҳтавои асосии таҳқиқот дар 185 саҳифа оварда шудааст. Рӯйхати адабиёт аз 166 номгӯй иборат аст.

Дар муқаддима мубрамии мавзуи диссертатсия, дараҷаи таҳқиқи мавзуи илмӣ, робитаи таҳқиқот бо барнома ва мавзӯҳои илмӣ асоснок карда шуда, мақсад, вазифаҳо, объекту предмет, фарзияи таҳқиқот муайян гардидаанд, нағзҳои илмӣ таҳқиқот, нуқтаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳаммияти назариявӣ амалии таҳқиқот, интишорот аз рӯйи мавзуи диссертатсия, ҳамчунин сохтор ва ҳаҷми диссертатсия оварда шудааст.

Дар боби якуми диссертатсия “Асосҳои назариявӣ илмӣ-методиҳои истифодабарии захираҳои меҳнатӣ дар шароити иқтисоди бозоргонӣ” муаллиф масъалаҳои зеринро баррасӣ намудааст, аз он ҷумла, бозори меҳнат: моҳият, зарурият ва аҳаммияти истифодабарии захираҳои меҳнатӣ, асосҳои илмӣ методӣ, омилҳо ва нишондиҳандаҳои истифодабарии захираҳои меҳнатӣ дар соҳаи кишоварзӣ, хусусиятҳои хос ва масоили истифодабарии захираҳои меҳнатӣ дар шароити иқтисоди бозоргонӣ.

Ба андешаи муаллиф, агар нақш ва муҳиммияти меҳнат барои инсон ва ҷомеа эътироф шуда, мавриди шубҳа ва баҳсҳо нагардида бошанд, масъала, роҳҳо ва тарзҳои усули ба меҳнат ҷалб намудани инсон, дар меҳвари хусусият, моҳият ва мазмуни меҳнат ҳамчун масъалаи баҳсталаб боқӣ мемонад. Моҳияти ихтилофҳои вучуддошта дар риояи ин ё он тарзи сохти иқтисодӣ ҷамъият, давлат - нақшавӣ ва ё бозоргонӣ мебошад (с. 19).

Муаллиф дуруст қайд намудааст, ки дар натиҷаи суръати баланди тараққиёти илмӣ техника баъзе захираҳои меҳнатӣ ба он мутобиқ шудаанд метавонанд оқиб монанд ва шартан маънавӣ фарсуда мешаванд. Бинобар ин, онҳо бояд доимо дониши худро сайқал дода, малакаи касбии худро баланд бардоранд. Қобилияти кордонӣ, дониш, соҳибкасбӣ, қабули хотир, ҳусни сухан байни одамон гуногун мебошанд. Аз ин лиҳоз, онҳо бояд доимо омӯзанд, бозомӯзӣ гузаранд, савия ва малакаи донишро доимо баланд бардоранд, вагарна пешрафти ҷамъият амалӣ намегардад (с. 28).

Мо бо муаллиф дар он розӣ ҳастем, ки тайёр кардани кормандони сатҳҳои гуногун, ки бо воситаи таҳсилот амалӣ мегарданд, дар асоси нақшаҳои сармоягузори дарозмуддати низоми таҳсилот, ки сатҳи зист ва шароити хуби меҳнатӣ аз тарафи давлат амалӣ мегардад. Сиёсати мазкур имконияти хуби имконпазири инсонро фароҳам меорад. Яъне, шахси қобилияти хуби зеҳнӣ, дониш, сифатҳои хуби омӯзишро дорост давлат дастгирӣ ва кумаки молиявиро таъмин менамояд (с. 59).

Дар боби дуюми диссертатсия “Таҳлили ҳолати воқеӣ ва арзёбии истифодабарии захираҳои меҳнатӣ дар соҳаи кишоварзии вилояти Суғд”, муаллиф баҳодиҳии захираҳои меҳнатӣ дар соҳаи кишоварзӣ, таҳлили муқоисавии истифодабарии захираҳои меҳнатӣ, ҳолати он дар соҳаи мазкурро таҳлил ва хулосабардорӣ намудааст.

Аз ҷониби муаллиф қайд гардидааст, ки муаммoe, ки ба вазъи демографӣ ва сохтори захираҳои меҳнатӣ таъсири худро низ мерасонад, ин ҳолати пойгоҳи моддӣ-техникии соҳаи кишоварзӣ новобаста аз шакли моликият мебошад ва он хеле ташвишвар аст. Миқдор, ҳолат ва сифати коршоямии тракторҳо, мошинҳои кишоварзӣ, таҷҳизот, ҳамчун нишондиҳандаи дараҷаи тараққиёти ҷамъият, соҳа ва истеҳсолотро муайян мекунад ва дар солҳои охир каму беш тадриҷан ба эътидол омада истодаанд (сах. 80).

Ҳамзамон, муаллиф қайд мекунад, ки ҳаҷми музди меҳнати коргарон асосан аз маҳсулнокии меҳнат вобастагии зич дорад, чунки дар маҷмуи маҳсулоти умумӣ он мавқеи хосро ҳамчун хароҷоти меҳнати муаррифи менамояд ва таъсири бевоситаи худро ба натиҷаи ниҳоии ҷаъолияти хоҷагӣ мерасонад (с. 92).

Дар боби сеюми диссертатсия “Самтҳои асосии такмили механизми истифодабарии захираҳои меҳнатии соҳаи кишоварзии вилояти Суғд”, ҳавасмандкунӣ-омили муҳимми баланд бардоштани истифодабарии захираҳои меҳнатӣ, самтҳои такмили механизми ташкилӣ-иқдисодии истифодабарии захираҳои меҳнатӣ дар соҳаи кишоварзӣ, ҳамчунин танзими давлатии истифодабарии захираҳои меҳнатӣ аз тарафи муаллиф пешниҳод шудааст.

Муаллиф дуруст арзёбӣ намудааст, ки дар марҳилаи кунунӣ тезонидани суръати рушди истеҳсолот, мукамал гаштани миқдор, намуд, сохтор ва пурсамар ва таъмини такрористеҳсолкунии захираҳои меҳнатӣ аз омилҳои зерин: тарзи беҳтарини ташкили меҳнат ва музди он, дараҷаи маълумот ва касбияти коргарон, ки қобилияти омӯхтану азхуд намудани техника ва ворид намудани технологияҳои пешқадамо дороянд, захираҳои моддӣ ва маънавиро оқилона истифода баранд,

ичрои равандҳои истеҳсолиро тибқи талаботҳои дараҷаи кунунӣ ташкил намуда тавонанд вобастагии зич доранд ва зарурияти амалӣ намудани онҳоро ба миён меоранд бояд ҳатман ҳалли худро ёбанд (с. 118).

Муаллиф барои боз ҳам баланд бардоштани масъулияти ҳар як коргари истеҳсолӣ ва ноил гаштан ба маҳсулнокии меҳнати баланд ҳиссаи мушаххаси онҳоро дар ҳар як раванди меҳнатӣ ё амалӣ гаштани натиҷаи ниҳони истеҳсолот дар миқёси рӯз, ҳафта, даҳрӯза, моҳона бо назардошти коэффисиенти иштироки меҳнат, ки муайян намудан мумкин аст ва онро ҳамчун омили баланд бардоштани музди меҳнат ва маҳсулноки тавсия додааст, ки сифати баланди илми амалиро дорост. (с. 133-134).

Дар хулоса ва пешниҳодот аз ҷониби муаллиф як қатор пешниҳодҳои мушаххас оид ба истифодабарии самараноки захираҳои меҳнатӣ оварда шудаанд, ки натиҷаҳои илмӣ корро ҷамъбаст менамояд.

7. Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботҳои Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

Диссертатсия дар асоси талаботҳои “Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсияҳо ва авторефератҳо барои дарёфти дараҷаҳои илмӣ, мақолаҳои илмӣ ва монографияҳои тақризшаванда” омода гардида, мубрамии мавзуи таҳқиқот дараҷаи таҳқиқоти мавзуи илмӣ, робитаи таҳқиқот бо барномаҳо (лоиҳаҳо) ва мавзӯҳои илмӣ мақсади таҳқиқот, вазифаҳои таҳқиқот, объекти таҳқиқот, мавзуи таҳқиқот, наwgониҳои илмӣ таҳқиқот, аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот, нуқтаҳои ба ҷимоя пешниҳодшаванда, дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳо, мутобиқати диссертатсия бо шиносномаи ихтисоси илмӣ, саҳми шахсии доwtалаби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот, интишорот аз рӯйи мавзуи диссертатсия, сохтор ва ҳаҷми диссертатсия ба таври мукамал моҳияти диссертатсияро дар бар гирифта, асосҳои илмӣ ва амалии онро дар сатҳи зарурӣ инъикос менамоянд.

Таҳқиқи диссертатсионии унвонҷӯ аз он нуқтаи назар қобили дастгирӣ мебошад, ки дар шароити имрӯза барои татбиқи ҳадафҳои стратегии кишвар нигаронида шудаанд.

8. Эродҳо ва ҳолатҳои баҳсталаб

1. Доираи масъалаҳое, ки ҳаллу фасли онҳо чун ҳадафи асосии диссертатсия муайян шудаанд, хеле васеъ ва гуногунпаҳлӯ мебошанд. Албатта, ҳаллу фасли ҳамаи онҳо дар як асари илмӣ ғайриимкон мебошад. Вале дар диссертатсияи тақризшаванда масъалаҳои меъёрбандии фаъолияти меҳнати кормандони соҳаи кишоварзӣ

васеътар таҷассум меёфтанд, сифати кори мазкурро боз ҳам баландтар мегардонд.

2.Дар расми 1.1.2 таснифи сифати захираҳои меҳнатӣ оварда шудааст. Аммо аз ҷониби муаллиф нуқтаи назари шахсии ӯ пурра оварда нашудааст.

3.Дар кори мазкур ҳавасмандӣ ҳамчун омили баланд бардоштани истифодабарии захираҳои меҳнатӣ қайд шудааст, вале механизми системаи ҳавасмандкунӣ пурра оварда нашудааст.

4.Дар диссертатсия ва автореферат баъзан хатогиҳои техникӣ, имлоӣ ва услубӣ ба ҷашм мерасанд.

Аммо, эродҳои дар боло зикршуда сифат ва арзишмандии кори анҷомшударо коста намегардонанд, бештар характери тавсиявӣ доранд ва дар таҳқиқотҳои ояндаи муаллиф онҳо метавонанд ба инобат гирифта шаванд.

Аз рӯйи маводи диссертатсия 15 мақолаи илмӣ, аз он ҷумла 5 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсияшуда нашр шудааст. Интишороти муаллиф мазмун ва муҳтавои таҳқиқоти диссертатсиониро таҷассум менамояд.

9. Хулосаи умумӣ

Диссертатсияи Юсуфзода Исмоил Умарали дар мавзӯи «Такмили механизми истифодабарии захираҳои меҳнатӣ дар соҳаи кишоварзӣ (дар мисоли вилояти Суғд)», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD) аз рӯйи ихтисоси 6D051900 – Ташкил ва бамеъёргии меҳнат

(6D051901- Иқтисодиёти меҳнат), ба талаботҳои КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯй мебошад. Муаллиф ба ҳадафҳое, ки дар назди худ гузоштааст, комилан ноил гардидааст.

Натиҷаҳои илмӣ ва нуқтаҳои барои ҳимоя пешниҳодшуда саҳми шахсии муаллифи таҳқиқоти диссертатсиониро дар илм шаҳодат медиҳад.

Тавсияҳое, ки муаллиф барои ҳалли муаммоҳои мавҷуда дар соҳаи таҳқиқоти худ пешниҳод намудааст, асоснок буда, сифатан аз тавсия ва пешниҳодоти олимони дигар фарқ мекунанд. Муаллифи диссертатсия Юсуфзода Исмоил Умарали сазовори дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD) аз рӯйи ихтисоси 6D051900 – Ташкил ва бамеъёргии меҳнат (6D051901- Иқтисодиёти меҳнат) мебошад.

Тақризи муассисаи пешбар дар ҷаласаи шуъбаи бозори меҳнат ва шуғли аҳолии МД “Пажӯҳишгоҳи меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли”- и

назди Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 24-уми апрели соли 2025, протоколи № 7 муҳокима ва тасдиқ карда шудааст. Дар муҳокима иштрок карданд 5 нафар. Натиҷаи овоздиҳӣ: “Тарафдор”- 5 нафар, “Зид”-нест, “Бетараф”- нест.

Раиси ҷаласа:

Директори Муассисаи давлатии
“Пажӯҳишгоҳи меҳнат, муҳоҷират
ва шуғли аҳоли”-и Вазорати
меҳнат, муҳоҷират ва шуғли
аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Маҳмадбекзода М. Ш.

Ташхисгар:

Муовини аввали директори
МД “Пажӯҳишгоҳи меҳнат,
муҳоҷират ва шуғли аҳоли”- и назди
Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли
аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, н.и.и.

Васиев Ф. М.

Котиби ҷаласа:

Мудири шуъбаи бозори меҳнат
ва шуғли аҳоли н.и.и.

Давдатов С. Н.

Имзоҳои Маҳмадбекзода М. Ш., Васиев Ф. М., Давдатов С. Н. -ро тасдиқ менамоям:

Мудири шуъбаи кадрҳои
Муассисаи давлатии
“Пажӯҳишгоҳи меҳнат, муҳоҷират
ва шуғли аҳоли”-и Вазорати
меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Султонбекова С. Ш.

Суроға:
734000, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, кӯчаи Борбад 71
E-mail: faridun.75@bk.ru
Тел: (+992) 00 555 76 05